

2. Nevlastním směnečným rukojmím jest ten, kdo mimo směnku buďto ústně nebo ve zvláštní listině anebo třeba sice i na směnce přijímá závazek rukojemský, avšak výslovně prohlašuje, že nechce býti práv vedle práva směnečného. Řád směnečný (v čl. 81) zavazuje toliko vlastního směnečného rukojmího dle práva směnečného, odkudž plyne, že nevlastní rukojmí směnečný ručiti má pouze obecnoprávně. Vlastní rukojmí směnečný právo jest solidárně, nevlastní rukojmí toliko podpůrně. Vlastní rukojmí směnečný zavázán jest pravidlem všechněm osobám, kterým přísluší směnečný nárok za dlužníkem, za kterého se zaručil. Nevlastní rukojmí směnečný právo jest obyčejně jen tomu, v jehož prospěch rukojemství bylo dáno. Vlastní rukojemství směnečné mohou na se vzíti jedině osoby k směnkám způsobilé, naproti tomu přístupno jest nevlastní rukojemství směnečné i osobám nezpůsobilým k směnkám, jen když mají způsobilost zavázati se vedle práva obecného. Avšak i nevlastnímu rukojmímu, který zaplatil, musí být stejně jako vlastnímu rukojmímu vydána za náhradu útrat směnka a protest pro neplacení. Oprávněnost toho zakládá se nejen v právu směnečném, nýbrž jest důsledným a právním účinkem placení (§§ 1423, 1426 o. o. z.).

Rukopisy (Srovnání rukopisů).

Srovnání rukopisů (*comparatio litterarum*) je průvodem v řízení soudním, jím má býti popřená pravost listiny prokázána.

I. Právo občanské.

A. Uvádíme též předpisy, jež platily ve starém řízení soudním, poněvadž ještě dlouho to bude trvati, než budou všechny spory ukončeny, jež dle přechodných ustanovení k novému řádu soudnímu dle starého práva projednati a rozhodnouti sluší.

1. Řízení řádné. Odvolá-li se strana, chtějíc dokázati popřenou pravost listiny, k srovnání rukopisů, předlož ihned a při jednání ve věci hlavní spisy neb písemnosti, s nimiž má býti sporná listina srovnána. Nalézají-li se však spisy ku srovnání vhodné u úřadu veřejného, stačí poukázání na to se žádostí, by soudce listiny ty k srovnání písma opatřil (dv. dek. z 2. prosince 1825 č. 2150). Též lze užiti k srovnání písma listin odpůrcem probantovým předložených (rozh. z 27. března 1866 č. 2106 sb. 2429). Ač návrh na srovnání rukopisů musí býti učiněn podobně jako při ostatních průvodech v řízení samém, přece nemusí býti napřed nabídnut, jak z § 133 o. ř. s. vyplývá, lze návrh takový i po popření pravosti v čas učiniti. O provádění srovnání písma podrobných předpisů nemáme. Zákon nikde nepředpisuje, že by bylo třeba k srovnání rukopisů přibrati znalce; soudce může sám srovnání předsevzít; dle ustálené praxe stalo se přibrání znalců pravidlem. Byl-li připuštěn důkaz znalecký, buďtež zachovány obvyklé předpisy (§ 187—202 o. ř. s.). Jaké víry zasluhuje srovnání rukopisů, uváží soud dle povahy okolností volně a sice i tehda, když vyslechl znalce. Tak na př. může soudce uznati, že listina je nepravou, třeba se znalci vyslovili, že je pravou, jsou-li zde okolnosti tak konkludentní, že ve své souvislosti tvoří takový důkaz indiciemi, který se pokládá dle požadavků spravedlnosti a dle pravidel praxe za plný zákonný průvod (rozh. ze dne 12. července 1854 sb. 28). Rovněž může soudce uznati na přísahu o pravosti, ač znalci prohlásili, že listina je nepravou (rozh. ze dne 3. července 1874, ze dne 16. listopadu 1882 sb. č. 5414, 9185). Naproti tomu lze listinu pokládati za pravou pouze na

základě srovnání písma bez dalšího důkazu (rozh. ze dne 27. března 1866 sb. č. 2429).

2. V řízení stručném předsběře srovnání rukopisů z pravidla sám soudce. V pochybných případech ponechává se mu sice vyžádati si dobrozdání znalecké a ho při rozhodnutí použití, avšak v takovém případě ustanoví se znalci z moci úřední a vyslechnou se v nepřítomnosti stran; opis příslušného protokolu doručí se straně při ztrativší; jestliže však žádná strana ve věci hlavní zcela nezmáhala, doručí se oběma stranám s rozsudkem (§ 43, 41 říz. ve v. str.). Nalézají-li se prvopisy spisů, jež srovnány býti mají, dle udání stran v uschování soudu neb jiného veřejného úřadu, postarejž se soud z moci úřední o zjednání jich (§ 30 říz. ve v. str.).

3. V řízení bagatelním předsevezme srovnání rukopisů rovněž sám soudce a může v pochybnostech vyžádati si dobrozdání znalecké. Nedostává-li se písemností ke srovnání, může býti probátovi nařízeno diktát u soudu psáti. Soud volně posoudí, jaký to má vliv, když se strana zdráhá rozkazu tomu vyhověti aneb patrně píše písmem zpitvořeným (§ 51 říz. ve v. nep.). Z pravidla dostačí v řízení bagatelním dobrozdání jednoho znalce (§ 49 cit. říz.).

B. Nový řád soudní.

Listiny tvoří důkaz jen tehdy, jsou-li pravými. Byla-li popřena pravost listiny, dokaž ji ten, kdo listiny co průvodu užiti chce (§ 310 c. ř. s.). Důkaz pravosti, avšak i důkaz nepravosti listiny lze též vésti srovnáním písma. K srovnání písma lze užiti jen takových písemností, jejichž pravost je nepopřena aneb se aspoň snadno dá prokázati. Písemnosti takové předloží buď dokazovatel (probant) nebo odpůrce (probat), ano i třetí osobě může býti k návrhu probanta nařízeno, by písemnosti takové předložila, arcíť jen jsou-li tu podmínky, za kterých ona k vydání listin je povinna, poněvadž předpisy o předložení listin (§§ 298—309 c. ř. s.) platí i o předložení písemností k srovnání písma potřebných (§ 314 c. ř. s.). Nebylo-li by takových písemností, může býti nařízeno straně, o jejímž rukopisu má býti důkaz pravosti proveden, by buď před soudem procesním aneb před soudem dožádaným neb k příkazu činným (judex requisitus — deputatus) napsala několik slov (§ 314 c. ř. s.). Proti zmíněnému rozkazu opravný prostředek je vyloučen (§ 319 c. ř. s.). To, co strana napsala, připojí se k jednacím protokolu. Srovnání písma může soud sám předsevzítí, aneb může si, má-li pochybnosti, vyžádati dobrozdání znalecké. O výsledku srovnání písma rozhodne soud volně, rovněž volně posoudí, jaký význam sluší tomu přiřkládati, když strana nevyhoví rozkazu, by před soudem několik slov napsala, aneb patrně píše písmem zpitvořeným (§§ 314 a 315 c. ř. s.).

II. Právo trestní.

Je-li otázka v řízení trestním, zda listina nějaká je pravou neb má-li býti vyšetřeno, či rukou bylo určité písmo psáno, lze předsevzítí znalecké srovnání s písemnostmi patrně pravými a lze posléz, je-li pochybna pravost písemnosti obviněnému přičítané, tomuto naříditi, by několik slov neb vět před soudem napsal, aniž by však k tomu směl býti přinucen (§ 135, 201 tr. ř.). Výsledek srovnání písma posoudí soudce trestní volně.

III. Právo trestní důchodkové.

Popře-li se pravost podpisu na listině, neb jedná-li se o rukopis zemřelého nebo nepřítomného, dopouští důchodkový tr. z. od všeobecné

a hlavní zásady, že totiž trestní úřad důchodkový dle přísných pravidel průvodních má rozhodovati, úchylku ve dvou směrech:

a) vyšetřující neb nalézající úřad může zpravidla sám pravost rukopisu zkoumati a jen je-li toho třeba, dvěma znalci důkaz srovnáním s uznaným rukopisem provésti;

b) průvodnost tohoto srovnání rukopisů posoudí však v každém případě nalézající úřad volně (§ 694 tr. z. důch.).

Rušení držby.

A. Právo hmotné.

I. Rušení držby jest každé porušení pokojného stavu držebního, ať se stalo pouhým vsaháním či úplným (odnětím) zbavením držby. V případě prvním jest tu rušení držby v užším slova smyslu (§ 339 o. o. z.), ve druhém zbavení držby (§ 346 o. o. z.). § 339 definuje rušení držby jako svémocné vsahání v držbu, aniž by blíže označoval pojem svémoci a vsahání neb alespoň právní rozsah jejich. Jest tudíž nutno z obyčejného významu těchto slov a tendence zákona, při čemž má zvláštní důležitost § 19 o. o. z., právní hranice obou těchto pojmů vymeziti, a to jest ta příčina, proč theorie i praxis v nedostatku pevné právní zásady více méně v mezích pouhého vykládání kolísají. Tak tomu jest již při první veledůležité otázce: Co jest vsahání v držbu, t. j. jaké povahy útok musí býti, aby zakládal rušení držby? Otázka tato řeší se se stanoviska pozitivního a negativního, poněvadž jen tak lze nalézt podmínky vsahání v držbu a jeho podstatu ve smyslu práva. Dle slovného znění může toliko jednání t. j. pozitivní čin zakládati vsahání v držbu a to jednání, jež s sebou přináší porušení držby, tedy jednání tímto následkem kvalifikované. To však není pravá definice, nýbrž toliko pouhé opsání; neboť ani tato věta není úplně jasná. Neurčitý jest tu pojem »porušení«; zvláště jest pochybno, sluší-li tím rozuměti dle obyčejného smyslu zkrácení se škodou spojené či pouhé dotknutí se t. j. porušení práva. Praxe (tak roz. nejv. s. sb. »Gl. U.« č. 608, 1905, 4057) zdá se zaujímati stanovisko prvéjší, totiž že rušení držby předpokládá skutečnou nebo možnou újmu; naproti tomu v theorii převládá náhled opačný. Zásadu tuto zastává i Randa (Besitz § 76) a to právem. Jestliže nejnověji Pfersche (Besitz I. díl, str. 206) staví v popředí místo újmy interesse, jest to jen pouhá změna jména, ve věci jest to totéž. Správné rozřešení dlužno hledati v samém pojmu držby a v duchu zákona. Držba jest dle nepopřené pojmu svého skutkový poměr osoby držitelovy k věci a musí tudíž ochrana držby míti za účel trvání tohoto skutkového poměru. Logicky musí porušení, proti němuž ochrany jest se dovoláváno, tohoto skutkového poměru samého se dotýkati. Z toho, jakož i z okolností, že skutkový poměr, který lze označiti jako poměr moci nebo vlády, sám o sobě není nic materiálního, nýbrž něco ideálního, plynou tyto důsledky: předně rušení musí se dotýkati poměru skutkového t. j. musí míti v zápětí zkrácení; dále vzhledem k ideální povaze poměru není třeba věcného poškození ani již způsobeného ani budoucího; konečně není to objektivní, nýbrž vždy subjektivní omezení, jež nutno posuzovati nikoli z věci a jejího stavu, nýbrž z osoby držitelovy, vzhledem k jeho poměru mocenskému. To jest jedna stránka, se které dlužno otázku tu posuzovati; druhý moment spočívá v tendenci, v duchu zákona, dle něhož každá svépomoc jako útok jest zakázána, ať byl k ní dán podnět jakýkoli. S těchto dvou hledisek jest tedy zcela správně, jak také v praxi mlčky se uznává,